

Muntvondsten en hun (on)ware verhalen

Door: M.A. Vermeulen

Voorwoord van de redactie:

Op 25 augustus 1997 overleed Mej.M.A. Vermeulen. Zij was erelid van de Numismatische Kring Brabant en maakte 25 jaar deel uit van het kringbestuur. Zij was een actief, trouw en gerespecteerd lid. Ook was zij een trouwe bezoeker van (internationale) muntenbeurzen. Vlak voor haar overlijden schreef zij enkele herinneringen op over opmerkelijke muntvondsten uit haar leven met de erbij behorende (on)ware verhalen.

Het oudste verhaal dat ik mij herinner dateert nog uit de tijd dat ik “intern” was op de kostschool Regina Coeli. Dat was in het jaar 1939. Je wist wel eens een boodschap te verzinnen om de Vughtterstraat in 's-Hertogenbosch te willen doorkruisen. Daar bevond zich een antiekwinkel met soms munten in de etalage. Op een keer kocht ik daar een plak 1556 van de Driesteden.

De antiquair vertelde hierbij, dat er een skelet van een gesneuveld soldaat was gevonden in het moeras (= “Bossche Broek”) van 's-Hertogenbosch. Bij het skelet bevond zich een lederen riem met beurs, met als inhoud o.a. deze munt (?)

Kort na de oorlog werden er bij een verbouwing te Prinsenbeek munten gevonden. De vondst, helaas uit het niet zo rijke Brabantse land, bestond uit een twintigtal provinciale guldens van begin 1700, verschillende 17e eeuwse dubbele stuivers en één Brabantse ¼ patagon z.j. uit Antwerpen op naam van Albertus en Isabella.

Ik kocht 4 verschillende guldens, wat dubbele stuivers o.a. Nijmegen 1686 en de ¼ patagon. Jaren later (1964) ontdekte ik bij het verschijnen van het supplement op van Gelder & Hoc, dat de ¼ patagon een zeldzaam exemplaar was, waarbij de tekst op de voorzijde verwisseld was met de keerzijde¹.

In 1954 kwam mijn nicht op de “Sterflat” in Prinsenbeek wonen. Haar raam keek uit op een terrein dat bouwrijp gemaakt werd voor bungalows. Een oud boerderijtje wachtte op afbraak. Ik wendde me tot mijn nicht en zei: “Dit is nu juist een geschikte plek voor oude munten”. Ik weet nu nog niet hoe ik op dat idee kwam.

Maar wat lees ik enige dagen later in de krant? De grondwerker, kleine K., heeft daar een pot oude munten gevonden. Ik er achteraan. Ik kreeg de munten bij de familie te zien.

¹ GH. Suppl. 313 - 1a.

Het waren grotendeels Zeeuwse dukaten, enkele Zeeuwse daalders, één Zeeuwse gulden en enkele munten van Willem I. Op vier stuks bracht ik een heel goed bod uit. Dit was de familie echter niet naar de zin. Ik werd uitgescholden voor oplichtster en zowat letterlijk de deur uitgeschopt. Een grote verzamelaar uit Breda overkwam zowat hetzelfde. Op deze manier bleken de munten natuurlijk onverkoopbaar. Veel later hoorde ik dat ze voor enkele centen per gram aan een opkoper van oud-zilver waren verkocht en omgesmolten !?
Als dit waar is, dan is het jammer van de mooie munten.

De Bredase antiquair Karoly wist steeds bij gevonden munten een goed verhaal te vertellen. Ik ruilde bij hem een gouden tientje tegen een "Wildermanntaler 1621" van Friedrich-Ulrich uit Braunschweig-Lüneburg. Deze munt was in 1961 bij de afbraak van de militaire stallen aan het Kasteelplein in Breda te voorschijn gekomen. Thans staat daar de cadettenflat. Het is goed mogelijk, dat dit exemplaar tijdens het beleg van Breda (1625) in de grond is geraakt. Er waren hier toen vele troepen c.q. belangstellenden aanwezig uit verre streken. Uit dezelfde periode stamt een gouden dukaat van "Caesar" (volgens de huisdokter!), die gedolven werd op een akker te Ulvenhout. Het bleek inderdaad een dukaat van "Caesar" te zijn, echter van Caesar d'Este (1598-1628), hertog van Modena.

Een mooi gruwelverhaal is verbonden aan een muntvondst (1965) in de Antwerpse contreien. Een aannemer vond daar bij de verbouwing van een klooster tussen een dubbele muur een grote partij Philipsdaalders en Bourgondische (kruis)rijksdaalders. Het verhaal wilde, dat er bij de Spaanse Furie (1576) drie paters waren vermoord. Na de moordpartij werden de lichamen en eveneens gouden en zilveren munten opgeborgen. Alleen de zilveren munten zijn teruggevonden. Van de paters en de gouden munten ontbreekt ieder spoor

Juist voor de bekende vondst van gouden munten te Serooskerke (1966), kwamen kinderen bij de onderwijzer van de lagere school te Zundert, met een grote, gouden munt aandragen. Ik heb deze munt beschreven als een rozenobel van Edward IV van Engeland (1461-1470). De munt was herkenbaar aan een klein deukje. Enige tijd later kwam een Bredase handelaar bij mij met veel meer gouden munten. Hij deed heel geheimzinnig over de vondst. Moeilijk waren een goudgulden van Philips de Schone: *Facta Traiect in Vrohof* (Maasticht) en de grote rozenobel met het deukje (!)
Ik trok mijn lade open en haalde de muntbeschrijving te voorschijn. U had het gezicht van de handelaar moeten zien!
Uit deze vondst prikken nog een prachtige, gouden reaal, een halve reaal en een goudgulden van Karel V in mijn verzameling. Deze drie munten zijn in Antwerpen geslagen.

Najaar 1969 werd bij een familie te Drommelen een tuin aangelegd bij hun nieuwbouwwoning. Men vond er enkele Philipsdaalders en een mooie daalder van Karel V, Donauwörth 1544, welke door mij is aangekocht.
Men vermoedde onder de nieuwe woning nog meer munten, maar men kon het huis daarvoor toch niet afbreken

De leukste muntvondst, waarbij ik ook zelf op zoek ben geweest, vormde die uit de zandbak te Raamsdonkveer in 1970. Het penningkabinet had reeds een groot deel van de munten schoongemaakt en beschreven, maar er bleven steeds munten tevoorschijn komen. Ik stelde de familie voor de zandbak maar eens uit te zeven. Op een mooie zomerdag reisde ik naar Raamsdonkveer. Tot mijn schrik bleek de zandbak het achtererf van het huis te zijn met

noeste arbeid hadden we echter maar één munt, een groot. Wij zagen wel in, dat het zo niets opschoot en we iets anders moesten verzinnen (de detector was nog niet voor handen) Wij zetten twee appelkisten op hun kant met daartussen een grovere zeef, waar we het zand doorheen konden scheppen. Wij wilden echter eerst zien of de zeef niet te grof was en probeerde het uit met de al eerder gevonden munt. Tot onze schrik brak de groot prompt in tweeën! Toch zijn we op deze manier de hele dag verder gegaan. Toen de vader van het gezin om vijf uur thuis kwam, lagen er nog enkele m² op onderzoek te wachten. Wij waren doodmoe en vader voltooide het werk. De vondst bestond uit 22 groen schijfjes, waarop bijna niets te zien was. Ik nam deze mee naar huis teneinde ze schoon te maken en zo mogelijk te beschrijven. Gezien mijn ervaring met die eerste munt durfde ik de familie niet te garanderen, dat ik ook weer 22 munten terug zou brengen. Tot mijn verrassing werden het er echter 23! De vondst hield nog een tweede verrassing in petto. Bij het schoonmaken kwam op een van deze stukken een hoofd tevoorschijn, dat op de Bourgondische munten uit deze periode niet gebruikelijk is. Het bleek tot grote hilariteit een groot van Hendrik VIII te zijn. Al spoedig kreeg ik te horen: "Dat heb je er nu van, als je als vrouw gaat zoeken, dan komt Hendrik VIII uit de grond tevoorschijn". Ik kreeg dit stuk cadeau. Acht verschillende 1/20 Philipsdaalders kon ik kopen als welkome aanvulling bij mijn collectie Philipsdaalders. De 9^e munt, een 1.20 Philipsdaalder Vlaanderen, wilde Prof. Dr. H. Enno van Gelder gaarne verwerven voor het penningkabinet. Na de muntvondst zat de familie er letterlijk warmpjes bij; van de opbrengst werd de centrale verwarming gefinancierd!

Een vreemde herinnering heb ik aan de muntvondst Raamsdonk van Noord- en Zuidnederlandse zilveren munten. Op de veiling te Raamsdonkveer in 1970 kwam ik er niet aan te pas. Uiteindelijk bracht ik een heel slechte zilveren dukaat uit Zeeland mee naar huis. Een Bredase handelaar informeerde naar het resultaat. Nu, daar was ik niet over te spreken. Hij had echter kort na de vondst de mooiste zilveren dukaat Zeeland 1694 met Arabische 1 kunnen uitzoeken. Met bijbetaling kon ik ruilen!

Van de Bredase antiquair Groneman kreeg ik in 1972 een stuiver van Philips de Schone 1503 uit Maastricht² cadeau.

Deze was op een merkwaardige manier bewaard gebleven, n.l. tussen de bladzijden van een oud boek. Ook zoiets is mogelijk.

Bij werkzaamheden aan de Mark wierp een graafmachine een pot met munten op een weiland te Ulvenhout. Het bleken grotendeels Zuidnederlandse Patagons, waarschijnlijk ook verborgen tijdens het beleg van Breda in 1625³. Ik ben nog drukdoende geweest om de scherven van de kruik aan elkaar te lijmen, maar er bleven stukken ontbreken. Twee opmerkelijke munten uit deze vondst: ½ Philipsdaalder 1580 uit Overijssel, in een slechte staat en een prachtige acht realen 1620 van Philips III uit Segovia, mmt. aqueduct. Volgens Prof. Dr. H. Enno van Gelder machinaal vervaardigd met de Balancier, de zgn. Ingenio di Segovia.

² GH. 120 – 2.

³ Jaarboek 62 – 64; 1975 – 1977.

De laatste 20 jaar ben ik geen muntvondsten meer op het spoor gekomen. Men zoekt thans alles ijverig af met de detector en houdt de vindplaatsen meestal angstvallig geheim.

Vertellers met bijzondere verhalen lijken ook uitgestorven.

Een keer nog heb ik een albumblad met een aantal van deze detectormuntjes in slechte staat kunnen ruilen tegen munten Koninkrijk. Het was leuk studiemateriaal.

Bij de beschrijving stond: gevonden bij Kraaijenstein, Dordrecht. Kraaijenstein was de eerste puzzel. Noch het kunstreisboek, de plaatselijke V.V.V., een vriendin te Dordrecht geboren wisten waar Kraaijenstein lag. Uiteindelijk bleek het de vuilnisbelt (!) te zijn, waar zand en puin van onder de vloer van de Grote kerk en andere nabijgelegen huizen, gestort werd (1984) IJverige detectorzoekers hadden deze zeer kleine, dunne muntjes weten te vinden.

Het oudste muntje was een kopje Holland met het portret van graaf Floris IV (1223-1235), kort kruis, doormidden geknipt tot een obol en zijnde nog in een goede staat.

Een tweede Hollands stukje was van Jacoba van Beieren met Philips de Goede als voogd (1429-1431), $\frac{1}{4}$ groot z.j.⁴, nog juist te determineren maar verder in een zeer slechte staat. In dezelfde conditie was een denier van Holland van Philips de Goede.

Het meest interessante stukje was misschien: $\frac{1}{4}$ groot van Gelderland op naam van Arnold (1423-1473) uit Arnhem, ook wederom niet best. Verder bevatte het blad meer voorkomende Vlaamse en Brabantse muntjes.

Dit zijn enige herinneringen aan en verhalen bij (Brabantse) muntvondsten.

M.A. Vermeulen (+1997)

⁴ GH. 13 – 4.